СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 105. | Джерзи Сиτі, Н. Дж., второк, 6. мая, 1924. | VOL. XXXII. | No. 105. | Jersey City, N. J., Tuesday, May 6, 1924. | THREE CENTS

Кулидж проти підвисшення пенсії ветеранам.

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — Президент Кулидж заветував ухвалений конґресом закон про підвисшенне пенсій для ветеранів минувших воен.

Кулидж каже в своїм ветіш що сей закон збільшивби видатки уряду на 58 міліонів долярів в рік, тоді як уряд мусить заводити на всі способи ощадности.

Прихильники закона про пенсії збираються повести в конґресі заходи, щоби зискати в ньому кваліфіковане число голосів, потрібне для скасовання вета.

НОВИЙ МІНІСТЕР ПРОТИ СТАРОГО.

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — Новий міністер судівництва Стови постановив помагати сенатови процесувати бувшого міністра судівництва Догерті та вже навіть установив спеціяльного прокуратора для сеї цілі.

СЛІДСТВО ПРОТИ КОНҐРЕСМЕНІВ ЗА ХАБАРНИЦТВО.

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — Голова спеціяльного комітету палати послів, що мав розслідити закиди проти конґресменів Цілмана та Ленґлі, що вони мали брати грош іза вживанне своїх уплнвів для беззаконних цілий, заявив публично, що зізнання, зложені перед сим комітетом, показують, що Цілман безвинний. Демократи виступили зараз проти сеї заяви, кажучи, що ся заява не опираеться на правді, а має на цілн вибілити републиканця перед наближаючимися виборами у його окрузі.

КУЛИДЖ ПОМИЛУВАВ НІМЕЦЬКОГО ШПИГА.

ВАШІНҐТОН, 3. мая. — Президент Кулидж помилував Фріца Бішофа, котрого в 1919. році засуджено було на 20 літ вязниці за змову висаджувати в воздух американські фабрики амуниції. Бішофа мають відставити до Німеччини.

ПРОПОВІДНИКИ ЗАКЛИКАЮТЬ УНІВЕРСИТЕТИ РАТУВАТИ ПРОГИБІЦІЮ.

СПРИНҐФИЛД, Месечусетс, 3. мая. — Загальна конференція методиської епископальної церкви ухвалила резолюцію, в якій осуджується д-ра Батлера, президента Колумбійського університету в Ню Йорку, за його виступ проти прогибіції та завзиваеться другі університети стояти при прогибіційнім законі.

ВЖЕ ІМ ДОСИТЬ НЕДІЛЬНИХ ЗАКОНІВ.

СПРИНҐФИЛД, 4. мая. — Методиська епископальна конференція ухвалила не наставати більше на переводженне синіх законів про заборону забав у неділі та свята.

Конференція ухвалила попирати плян приступлення Америки до світового суду.

СЕНАТОРИ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ, АЛЕ НЕ ПРИ ЛІЗІ НАРОДІВ.

ВАШІНҐТОН, 4. мая. — Члени комітету сенату для зовнішних справ, які тепер відбували переслухання в справі пляну приступлення Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів, заявляють, що комітет схиляється до пляну приступлення Америки до світового суду, але противиться, щоби приступати до суду при лізі Народів. Декотрі члени вже взялися вирабляти пляни нового суду.

ЗАВОДЯТЬ ПОСТІЙНУ ВОЗДУШНУ ПОЧТУ.

ВАШІНҐТОН, 4. мая. — Почтовий уряд предложив конґресови плян заведення постійного щоденного почтового получення межи Ню Йорком та Сан Франциском. Почтові літаки малиби вилітати кождого дня з обох міст. Дорога малаби тривати 35 годин. Рух мавби початися від 1. липня сього року.

СТРАЙК СТУДЕНТІВ ЗА СВОБОДОЮ НАУКИ.

ДЕКЕЙТОР, Илинойс, 3. мая. — Коло пятьсот студентів Миликенського університету постановили зажадати від заряду університету, щоби він відкликав виключенне зпомежи професорів двох людий, яких погляди не були милі університетському зарядови. Студенти загрозили, що, як університетський заряд не вволить їх волі та не встановить назад викинених професорів, то вони видуть на страйк. Студенти дали зарядови до понеділка час на відповідь.

БАНКРОТСТВО БАНКУ.

СТ. ПОЛ, Минесота, 3. мая. — Стейтовий банковий супепрінтендент приказав замкнути уряди банку Кепител Трост енд Сейвинґс Бенк оф Ст. Пол., котрий має 5 міліонів долярів депозитів, яких він тепер не може віддати, бо їх роздав на виплатні позички фармерам.

ПОДОРОЖ ДОВКОЛА СВІТА ВОЗДУХОМ.

КОРДОВА, Аляска, 4. мая. — Два американські летуни, що летять довкола землі воздухом, відбули нині знова 350 миль дороги та приїхали до оміцевости Атки.

Їх команданта, майора Мартина, що пропав в дорозі, шукають далі. Для пошукування за ним вислано кілька виправ зі санками, запряженими собаками.

ЗАВЕРУХА НА КУБІ.

ГАВАНА, 3. мая. — З ріжних околиць Куби доносять про ріжні збройні бійки межи відділами повстанців та урядовими військами президента Заяса.

Повстанці кажуть, що їх уже є тепер коло пів тисячки. Уряд доносить, що в бійках взято кільканайцять плінників. Випадків смерти не було.

ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК У АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС, 3. мая. — Щоби запротестувати проти нового закона про пенсії, через котрий піднісся значно податок, і робітники й капіталісти вийшли на загальний страйк. Через нього ввесь рух у місті просто станув. Уряд вислав на місто війско для удержання порядку.

ЖІНКИ ВИКРАЛИ ЧОЛОВІКА З ТЮРМИ.

В тюрмі при стейтовім суді в місті Рочестері, Ню Йорк, находився Еней Мекдоналд, якого мали поставити незадовго на суд за вбиттє полісмена. В суботу коло 3. години сполудня на вязницю напало дві жінки, з котрих одна була жінка обжалованого, а друга її сестра та з револьверами в руках примусили вязничних сторожів видати їм Мекдоналда. Опісля всадили обжалованого на авто та відїхали чим скорше. За обжалованим на разі й слід застив і всі заходи поліції зловити його не видавали ніяких результатів. Вечером поліція з міста Дженіви дістала вістку, що там арештовано припадково з неуважним шофером другого чоловіка, якого опис дуже скидаеться на Мекдоналда. Коли його доставлено до вязниці, показалося, що се справді був він.

ЗБЛИЖЕННЯ МЕЖИ МАСОНАМИ Й КАТОЛИКАМИ.

Ґазети з цілого стейту Конектикату підносять як небувалу подію факт, що одна масонська льожа у місті Ґрінвичі запросила на свій банкет відділ католицької орґанізації Лицарів Колумба. Як відомо, масони й католики здавна зі собою завзято ворогують.

НІМЦІ ПРО УКРАЇНЦІВ.

Звісний німецький місячний мінхенський журнал „Зіддайтше Монатсгефте" видав число присвячене виключно Україні. Др. Павло Рорбах обговорює питання: „Україна, як европейська проблема". Збірка запізнає Німців із українською літературою на основі перекладу Гоголя.

РОСІЯ І СХІДНА ГАЛИЧИНА.

З Москви наспіла вістка, що на засіданні Центрального Виконкому принято ухвалу, щоби совети інтервенювали в справі долі Українців у Східній Галичині. При сьому рішено постійно інформуватись про життє закордонних Українців і помагати (?) їм на кождому кроці.

ПАМЯТКИ НАПОЛЕОНА ЗІ ЗБІРКИ ЙОГО КАМЕРДИНЕРА.

В Парижі продано на ліцитації деякі памятки по Наполеоні з останніх його літ. Памятки ці є зі збірки Аршамболя, Наполеонового камердинера. Він не кинув свого пана, пійшов із ним на прогнання на остров св. Олени й був при Наполеоновій смерти. Аршамболь оставив памяткові предмети музееви в Мальмезоні. Тепер його наслідники рішили продати ці памятки. Є там сорочка, що її цісар Наполеон мав на собі на смертній постелі, компреси, які прикладано цісареві в останніх хвилях його життя. Склянка, з якої пив останній раз, кусень дерева з Наполеонової труни й земля з його могили на острові св. Олени.

ДОРОГОЦІННОСТИ У СТІНІ.

В Миколаєві на Україні найдено замуровану в стіні помешкання б. головного лікара морського шпиталю ґен. Засухіна велику скількість рідких та дуже дорогих хірурґічних інструментів, золотих монет і найріжнорідніших дорогоцінностей в золоті та дорогих камінних. Нещасний власник певно бідує на еміґрації та надіється мабудь зажити, коли поверне до рідного краю. Очевидячки, що тепер надія ця розвіялась, бо заживуть відкривці тих замурованих скарбів.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ У ПРЕЗ. МАСАРИКА.

Бажаючи ознайомитись з теперішнім студентським життем та почути бажання студентства президент Чехо-Словаччини проф. Масарик запросив до себе на 10. м. м. представників студентства майже всіх національностий, що студіюють на Високих Школах ЧСР. Українські студенти делеґували від себе 5 осіб, а саме дра М. Росляка, Ігора Федіва (студ. філ.) Любомира Макарушку (студ. філ.). Миколу Тютюника (студ. інж.) і Остапа Коберського (студ. філ.) Принятте мало відбутись у резиденції президента Масарика — „на Граді".

РОБІТНИЧА ДОЛЯ.

На одному з берлінських зелізн. двірців трапилась вночі страшна катастрофа: під колесами потягу згинули 4 робітники. Що в ночі в 12 год. на тому двірці збірались робітники які чистили шлях на найблизчому відтинку берлінської зелізничої сітки. Їх провадив все залізничий урядовець, і було строго заборонено йти без провідника, з огляду на безперивний рух потягів, що перехрещувались у ріжних напрямках. Але згаданої ночі 4 робітники спізнились на збірне місце й замість зажадати нового провідника, самі чимшвидше відійшли на місце праці. Вони бачили, що надїзджає міський потяг, але не звертали вже уваги, що з иншого боку мчався далекий потяг, який з шаленою швидкістю наїхав на робітників і всіх їх чотирьох розніс на дрібонькі шматки. Ніч була дуже темна й катастрофу відкрито тільки тоді, коли швидкий потяг віхав на ясно освітлену найблищу зал. стацію зі слідами крови на льокомотиві й клаптиками людського тіла на колесах.

В Німеччині заповідають побіду у виборах приклонникам пляну Доса.

БЕРЛІН, 4. мая. — Німецькі політики заповідають, що при нинішніх виборах до німецького федерального парляменту побідять приклонники пляну комісії Доса, та що по виборах Німеччина його прийме і тоді прийде до аліянтської угоди з Німеччиною.

Кажуть, що вислід виборів меньше-більше може бути такий: соціялісти здобудуть 100 мандатів, націоналісти 90, католики70, комуністи 60, народовці 50, демократи 40, фашісти 30, баварські народовці 15.

КАЖУТЬ, ЩО ПУАНКАРЕ ГОДИТЬСЯ ОПОРОЖНИТИ РУРЩИНУ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 4. мая. — Сюди вернувся нині бельґійський премієр Теніс і міністер закордонних справ Гіманс.

Вони кажуть, що француський премієр Пуанкаре заявив їм, що згодиться на опорожненє Рурщини.

АНҐЛІЙЦІ НЕ ВІРЮТЬ ФРАНЦІЇ.

ЛОНДОН, 4. мая. — В тутешніх урядових кругах кажуть, що не вірять, аби Франція прихильно поставилась до пляну Доса. Анґлійці кажуть, що Французи його розібють в останній хвилі.

УПАДОК БАНК В.

БЕРЛІН, 4. мая. — Тутешні ґазети пишуть, що в Німеччині таксамо як у Відні упало богато банків наслідком спекуляції француськими франками.

РУМУНІЯ ПРИГОТОВЛЯЄ ЗАГАЛЬНУ МОБІЛІЗАЦІЮ.

БЕРЛІН, 4. мая. — З Румунії повідомляють, що румунське правительство приготовляє загальну мобілізацію.

Се показує, що Румунія готовиться до війни з Росією.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКОРИЙ УПАДОК БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПРАВЛІННЯ В РОСІЇ.

ПАРИЖ, 4. мая. — Російські монархісти, котрі живуть в Парижі і в інших містах Франції, обновили тепер велику активність, бо вижидають скорого упадку большевицького правління в Росії і повороту монархії.

Вони кажуть, що одержують щодня достовірні інформації з Росії, що у верхах большевицької влади іде безупинна боротьба між крайними, яких підпирає трійка: Зіновев, Каменев і Сталін та умірковавими. Ся боротьба скоро вже дійде до вершка і тоді прийде криза, яка покінчиться упадком цілої большевицької державної машини в Росії.

Вони теж запевняють, що по упадку большевиків не може бути іншого ладу в Росії кромі монархічного. Длятого вони готовляться до повороту в Росію обняти власть по большевиках.

Царем з їх вибру є Микола Миколаєвич, стрик покійного царя Миколи II.

ФРАНЦУЗИ ВОЮЮТЬ СИРІЙСЬКЕ НАСЕЛЕННЄ.

РИМ, 4. мая. — З Царгороду повідомляють, що Француська окупаційна армія в Сирії, в Азії (в Арабії, біля Палестини), нападає на місцеве населенне і винищує цілі села. Населенне виступає проти окупантів з оружем в руці. Турки симпатизують із Сирійцями.

БОЛЬШЕВИКИ ІДУТЬ НА ЛІВО.

БЕРЛІН, 2. мая. — З Москви повідомляють, що лівиця серед російських комуністів бере перевагу і тому советський уряд вести-ме набудуче войовничу політику у справах внутрішних та у відношенню до заграниці.

13-ИЙ ЗЇЗД Р. К. П.

МОСКВА, 1. мая. — Дня 20. с. м. буде тут 13-ий зїзд російської комуністичної партії, який має обговорити всі питання політики Росії.

ПО БОЛЬШЕВІЇ СЕЛЯНСТВО ОСТАНЕТЬСЯ ПОБІДНИМ.

МОСКВА, 2. мая. — Советська влада веде боротьбу з неп-манами (приватними торговцями), хотячи мати торговлю у своїх руках або бодай під своєю контролею. Але неп-мани а також кооперативи обороняють свої права.

Селянство в сю боротьбу не втручається і сторонить від неї, а веде свою торговлю, на власну руку, з ким йому догідно. Глядачі кажуть, що вкінці таки одно селянство останеться побідником.

БОЛЬШЕВИКИ АРЕШТУЮТЬ РОБІТНИКІВ.

БЕРЛІН, 2. мая. — З Росії повідомляють, що советський уряд заборонив був учера робітничі обходи 1-ого мая, жахаючись буч або заворушень. Чека ще тому два тижні вивідалась, що тайні робітничі кружки хотять уладити демонстрацію проти влади і увязнила богато підозрених робітників в ріжних містах Росії й України.

РИКОВ ВЕРНУВСЯ В МОСКВУ.

МОСКВА, 2. мая. — Голова російського „совнаркома" (совета народніх комісарів) Алексій Іванович Риков вернувся сюди з Кавказу, де був на ліченню. Він учера брав участь в обході свята 1-ого мая.

ВЕЗЕ ГОРНЯТКО НАПОЛЕОНА ДО НЮ ЙОРКУ.

ЛОНДОН, 4. мая. — Американський книгар і торговець старинностями везе з Европи до Америки цінних старинностий вартости $150,000,000 на кораблі Беренґарія.

Між тими старинностями є горнятко, ложка, ніж і [illegible] Наполеона.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ХОРА ПОЛЬЩА І УКРАЇНА.

Польща політично була вмерла при кінці 18—ого століття. Занедужала на нестравність, пожираючи сусідні народи — Українців, Білорусинів і Литовців. За пожиранне трох народів тричі конала, в 1772, 1793 і 1795 році. Три держави мусіли політичного трупа між себе розібрати. Держали вони його при собі мало не півтораста літ, поки самі не стали порохнавіти і дуплавіти ізза політичних недуг. Тоді прийшов небіщик Вилсон; приложив до мертвих політично частин Польщі свій 13-ий пойт і витягнув їх на волю та зложив докупи. При помочі штучного віддихання (позичені доляри) привернув її до життя. Але боявся за її житте і за її будучність, бож се була немічниця, яка ледви дрібку прийшла до здоровля і слабенького ще політичного життя. Тому скликав лікарську раду, яка їй написала рецепту, в якій приписала дієту.

В тій дієті було сказано: Маєш свої польські краї, а не берись їсти ані навіть не пожадай чужих, українських, білоруських, ані литовських земель, бо знову занедужаєш на нестравність і знову політично помреш. А смерть тепер ще скорше прийде ніж передше, бо ти щойно приходиш до здоровля; ще не маєш сили; ще мусиш вельми обережно обходитись із своїм схорілим жолудком.

Те сказавши, він її лишив і оставив власному розумови, якого у неї не було.

І тому власне вона, відчуваючи 146-літній голод, кинула рецепту і метнулась мерщій пожирати сусідів — Українців, Білорусинів і Литовців, тихсамих, від яких вже тричі вмирала політично і сконала була. Тепер вона пожерла їх краї з 15 міліонами людий.

Але не може стравити як і в 1772 році, як не гірше, коли зважити, що вона схорована і ледви телепається та що разврaз потребує штучних віддихань, які їй роблять спеціялісти з Парижа.

На її лакімство, пажирливість і захланність нема ради. Апетит дістала по хоробі страшний і жере, аж її розпирає на кресах.

Польські „політики" називають сю пажирливість польським „патріотизмом". Вони величають Польщу за пажирливість і набираються й собі сеї хоробливої призанаки.

* *

Осьщо пише редактор вшехпольського дневника Слово Польске Станислав Ґрабський:

Польща мусить стравити без лишків не тільки Східну Галичину, а й Волинь, Полісce, Підляше і Холмщину. Польща може се зробити і зробить: посуне свої ЕТНОҐРАФІЧНІ границі аж по риську лінію.

А в іншому місці в тійсамій ґазеті пише він таке:

Якщо дійсно повстала би українська держава, так ніякі концесії для Українців у Польщі не здержалиб їх від змагання до зединення з Києвом. Значить — треба би або згори зректись Волині і Східної Галичини (і Холмщини і Полісся і Підляша теж! — Прим. Ред.), наскільки не віриться в можливість зединення сих земель з національною польською територією, або тим форсовнійше взятись до КОЛЬОНІЗАЦІЇ сих земель, щоб витворити на них ПОЛЬСЬКУ БІЛЬШІСТЬ, заки новоповстала українська держава набрала-б доволі сил до відірвання їх від Польщі. А велика територіяльна чи культурна автономія, розвиваючи серед русинського (!) населення почутте національно-політичної окремішности від Польщі, тимсамим приготовувала-б відсахнення південно-східних воєвідств від річипосполитої і зединення їх з Україною.

* *

Отже вшехпольський редактор, захорівши на пажирливість, хоче щоб населення аж по сумної памяти риську лінію (яку большевики приняли договором з 18-ого березня, 1921) було етноґрафічно польське, себто, аби було польське по народности. Се радить він робити при помочі кольонізації, і то швидкої, негайної, бо як повстане українська держава, так буде вже запізно.

Як скоро радить він хорій і слабій Польщі пожерти міліони Українців, Білорусинів і Литовців?

Того він не каже. Але може за рік, два, три, бож Україна може скоро повстати. Повстане, як вдруге спорохнавіла російська імперія повалиться. Але чиж вона зможе за пару літ зїсти і стравити 15,000,000 душ? Таж їла їх колишня Польща сотки літ; їла і Росія довгі літа, а не зїла ні одна ні друга, тільки самі з переїдку поконали. Їла-ж і Німеччина довгі літа 3,000,000 Поляків, та не зїла, а тільки їх загартувала і скріпила, так що тепер німецькі Поляки одинокі здатні до праці в Польщі.

Але говорити про розум політичний Польщі і польських „патріотів", про досвід і науку, — одно що носити сонце решетом. Шкода слів. Їй туди дорога. Дорога їй до гробу історичного. Там покладеться вже вона небаром безпечно і певно, сконавши політичною смертю на манію великодержави.

Але Українцям, Білорусинам і Литовцям завсіди треба мати на увазі розкладовий процес хорої Польщі. Вони повинні їй помогти чимскорше зійти в могилу. Повинні приложити своїх рук, щоби Польщу яко імперію як найскорше покласти в домовину. Нехай останеться ТІЛЬКИ ЕТНОҐРАФІЧНА ПОЛЬЩА тільки на національно польських землях, замешкалих Поляками, бо тільки така Польща може жити і може бути запорука мира у Східній Европі.

Але се не вистарчає. Треба тямити, що Українці не були добре готові до СТВОРЕННЯ, ЗБУДОВАННЯ И УДЕРЖАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ по упадку Австро-Угорщини Габсбургів і Росії Романових, так нехай же бодай тепер добре дбають, аби були готові до того найвисшого в життю нації завдання по упадку штучної імперії Падеревського і Пілсудського та другої такої [illegible]. А пора до свого вже [illegible]

„ВЕЛИКА ПАВЗА".

(Надіслана стаття).

„Жадна мац на свете нені так сільна, аби могла одоляті справедліве жадости целего народу."
Чеський письменник
Карель Гавлічек († 1856 р.)

Під заголовком „Велика павза" оголосив наш звісний публіцист Др. Дмитро Донцов в одній львівській часописи статю, котру належалоби властиво передрукувати в осібній летючці і поширити в тисячах примірників між нашим народом. І коли я ту статтю читав, то прямо не виходив з дива: як міг її польський прокуратор перепустити, тим більше, що звичайно далеко невиннійші статті він безсердечно перечеркує. Навіть цілком строго історичні статті падуть жертвою його безграничного апетиту, як недавно розвідка про Богдана Хмельницького у львівськім „Новім Часі", до котрої на осібнім великім листку був доданий портрет Богдана. Отже сам портрет пішов у світ і тепер красується на стінах наших селянських хат а дурний Ляшок конфіскуючи статтю про славного нашого гетьмана умздурав собі у своїм тіснім мізку, що наш селянин вже такий темний, що не буде знати, що це за такий „пан" з вдома перами на голові!

Досить, що статтю „Велика павза" достойний ляцький прокуратор переочив, ато мабуть тому, що появилася вона в часописи посвяченій більше письменству, як політиці.

Також більшим обовязком нашим є познакомитися з провідними думками тої знаменитої статті.

Отже Донцов стверджує передовсім, що **нам докищо вибито шаблю з рук,** бій перерваний, а над **одним** актом драми спущено занавісу, і наступила павза, перерва.

Заходить питанне — чи се лиш павза, ч икінець, а коли павза, то чи довга чи лише коротка, та що підчас тої павзи робити.

Автор є думки, що всі ті трактати та договори — в Верзаю, Сен Джермені, Севрі і т. д. — що всьо то лише „марні провізорії, в які перестають вірити навіть їх автори".

„Кожда нація має свої історичні завдання, які втягають її в неминучий конфлікт з иншими".

Таким конфліктом була боротьба за Атлянтик між Францією і Англією, що тяглася від 1688 р. аж до 1815 р. і скінчилася капітуляцією Франції, та випханнєм її з Америки. В такий безкомпромісовий конфлікт попала Україна з Москвою, а скінчитися він може тільки цілковитим знесиленнєм одного з противників. В подібний конфлікт попала з Польщею і Східна Галичина, так як Польща мусить шукати на полудни спільної границі з Ромунією.

Треба отже собі сміло поставити перед очи ту правду, що компромісове, угодове полагодженне таких спорів з пануючою нацією є цілком виключене, і рішенне їх можливе лише в дусі Полтави (під котрою цар Петро І. побідив Мазепу і Шведів) або в дусі Конотопів (під котрими гетьман Виговський вирізав і витопив 30.000 Москалів) а дальше: або в дусі Жовтих Вод (де Богдан побив на голову Ляхів та взяв до неволі двох їх гетьманів) або в дусі Берестечка (під котрим Ляхи побили Богадна).

А докищо — такі рішення як нпр. конференції амбасадорів в Парижи з 14(15) марта 1923 р. — се очивидно лише провізорії тимчасові, нічого недоказуючі, і нічого остаточно нерішаючі рішення, котрі можуть імпонувати хиба лише дуже невиробленим політичним головам. Яким правом може чотирох чужинців рішати про долю чотирох міліонів чужих їм по народности людей? Яким правом можуть вони чужу землю присуджувати свому союзникови без запитування навіть того народа, до котрого та земля належить?! Чи воля **чотирох міліонів людей** не зможе перечеркнути волі тих **чотирох панів,** котрі тої землі навіть ніколи на свої очи не виділи?!

Так отже парижське мартове рішенне з попереднього року — це в історії нашого визвольного руху є лише цим, що жиди прозивають жартом „шмонцес": це пустяки і лиш ми самі собі шкодимо, і самі себе [illegible]ривацію, коли даємо собі таким „шмонцес" імпонувати, а спустивши [illegible]коможні панове бодай автономію!"

По нашій визвольній осьмомісячній боротьбі з ляцькими наїздниками, по нашій тримісячній жвавій саботажній борбі в осени 1922 р. ніяково нам приймати постанову чотирох панків в Парижи за остаточний і правосильний розсуд. Коли нас дещо сили опустили, коли міжнародна ситуація не надається докищо до поновного оружного виступу, то це лише **павза,** це лише передишка подібна до тої, яка була в Росії по пригніченню революційного руху 1906 р. І каже Донцов: „Чому соціял-демократія, котра стояла на чолі революційного руху так блискучо використала сю „передишку"? Тому що, чи то в орґанізаційній праці, чи в праці систематичного розхитання царату, чи в аґітації і пропаґанді — скрізь дбалося про одно: про вихованнє мас у переконанню **засадничої непримиримости того що є, з тим, що має бути.** І власне ніщо инше, як се переконанне надало таку страшну розгонову силу останній революції в Росії, і ніщо лише, як **брак цего переконання був причиною тимчасової невдачі національного руху на Великій Україні.** Всі форми якими кермувала соц. демократія в Росії, — преса, синдикати, страйкова боротьба, пропаґанда — були перейняті одною, все обіймаючою думкою. Нею була: свідомість нездібности поборюваної системи (царату) до яких небудь засадничих уступок, **свідомість конечности** не її зреформовання, але **повалення,** або повільного розхитання".

Річ очивидна, що і ми мусимо в той самий спосіб використати ту павзу, ту передишку, котра звичайним бігом річей мусіло наступити по наглім, енерґічнім висиленню нашого ще на жаль вутлого та кволого орґанізму. Та однак павза цілком не потребує бути „великою" як її в заголовку своєї знаменної статті назвав Донцов.

І власне в тім лежить велика небезпека, щоби ми собі не вбили в голову, що та павза мусить бути безумовно „великою" тай і нашу діяльність не розложили собі на вигідні рати так як се в натурі справедливого Рутенця лежить: бож не знаємо ні дня ні години — скажу я за Новим Завітом — коли приближиться царство небесне, а радше та хвиля, коли будемо мати знову змогу зі збруєю в руці станути проти наших ворогів **для виборення царства свободи для нашого народа.**

Тепер (не „зараз" браття Наддніпрянці! Геть кацапщину!) події історичні наступають дуже скорим кроком одна за другою; у східній Европі аж кишить від ріжних пекучих, нерішених питань, від ледви що здержуваних від вибуху конфліктів. „Павза", котрою любуєся „рехтельна" рутенська душа може закінчитися дуже скоро і тому нема як вилегуватися, чіхратися, та відпочивати! Треба використувати павзу і то ґрунтовно, з завзяттєм, з захопленнєм. Годі ждати або може ще й просити щоби львівські поліційні збуї бодай що місяця замучували на смерть яку нову Бесарабову, так, щоби бодай цим способом збудити „от сна" ріжних наших заморських Рутенців, що радіби удавати „Єнких" а не мають до цего ані американської витревалости ані американської пляновости та завзяття. Коли вже Вас доля кинула поміж анґльо-саксонську расу — тої учіться від неї того, що вона має найкращого, того, що в борбі о істнованне робить її такою непоборимою! Не вистарчає щоби в неділю киватись на бігуновім кріслі, задерти ног ина стіл та плювати на пару метрів далеко і в цей спосіб стати вже „ехт" Американцем.

Душа Ваша має бути українська і ціль життя має бути у Вас українська, а як іти до неї — то вже американських способів шукайте. І не забувайте, що Вітчина Ваша там за морем, далеко — в порабаченню, в пониженню, а браття Ваші там, далеко під канчуком мучаться, а що найкращі з них гинуть від куль, або закатовані на смерть, як та благородна свята мучениця Бесарабова! Нема отже коли відпочивати, відсапувати, та забавлятися по хамськи очернюванням наших найкращих робітників, звичай-питайте родимих Американців, хочби й анархістів, чи у них щось подібного можливе!

Донцов пишучи про це, що треба робити підчас „павзи" має на прикметі роботу в краю. Він каже межи иншим, що треба щодо **способів орґанізації** (не програми!) перестудіювати тактику фармазонів, фашистів а навіть комуністів, і приняти це, що для нашої роботи під ляцьким канчуком буде відповідне.

В Америці однак робота не потребує бути така тайна бо там свобода. Але преці не зашкодилоби і там заснувати яке хайне товариство, з ріжними церемоніями приняття, присяги, та пізнавання. І в Злучених Державах і в Канаді є між анґльо-саксонами богато таких тайних союзів.; Такий **український** союз з патріотичними цілями мігби вже через свою таінственність мати великий успіх, міг би вироблювати кріпкі характери, витворювати солідарність і посвяту для великої ідеї визволення Вітчини.

Але це лиш кинена гадка; Ви америцькі Українці будете самі знати, чи вона далабися перевести в житте, а що найважнійше, чи принесла би бажаний успіх. А подумати над цею справою — все таки не завадить.

Та не це було цілею моєї статті. Я хотів передовсім звернути увагу Честних Земляків, що однорічної „павзи" (у роботі) і відпочинку досить. Я бачу, бо читаю, що і помимо підпущеного на себе „знеохочення" — зробилося таки дещо за минувший рік. Але всього того за мало в виду тих великих завдань, які перед нами стоять.

Перечитайте і роздумайте добре над тими словами великого чеського патріота, котрі я напровадив пі задголовком отцеї статті: **справедливого жадання цілого народа — ніхто поконати не годен!** Воно мусить бути сповнене! А Ви-ж браття американські Українці також члени українського народа, і Ви також мусите цего жадати, що цілий наш народ. Лиш не думайте, що Гавлічек розумів під „жадостею" лише внутренне, душевне бажанне! Ні! він хотів, щоби за бажаннєм ішло і ДІЛО! І тому і Ви Браття мусите уважати, щоби на „бажанню" та на „словах" не скінчилося, але щоби і живе **„діло"** було. Так як у славнім „Фавсті" славного поета Ґете сказано: **В начал і було „діло"!**

Кирило Хочідоктортовсетакичоловік.

ГРАЙ ПІСНЕ

Несись, пісне, понад гори ,
Понад луги, понад бори,
Несись, пісне, висше хмар
Най не гасне в серцю жар!
Грай пісне наша, грай,
Звесели наш рідний край!

Хто шукає в смутку долі? —
Хто щасливий у неволі?
Хто не має гарних мрій?
Хто не йде за щастя в бій?
Грай пісне наша, грай,
До життя охоти дай!

Лети пісне ген по полю,
Може знайдеш нашу долю,
Лети пісне поки час,
Поки голос твій не згас!
Грай пісне наша, ґрай,
Поки час лети, гуляй!

Не пора нам сумувати,
Нам боротись і співати,
Бо де пісня з ділом йде,
Там недоля пропаде!
Грай пісне наша, грай,
Рорбуди наш рідний край!

М Магир.

КЛОПІТ З СЕЛОМ

Харківська большевицька урядова ґазета „Вісти" ч. 69 і 70 з 27. і 28. березня с. р. приносить статтю П. Лісового, що зветься „Старі, але пекучі пять питань". — Для нас саме цікаві ці питання, з якими до нині ще не справилась радянська влада. Перейдемо їх по порядку:

1. Куди діваються гроші?

Пише автор, що податки беруть та й беруть від селян. Найновійший податок має бути сплачений з 1. травня с. р., але не зважаючи на це, його в цілости стягають тепер. Селянин платить, бо мусить платити. Радвлада впевняє все селян про те, що всі стягані податки зуживаються на потреби тогож таки села. Та казати це легко і добре. Нелегко одначе повірити в цю правду селянам, які бачать, що школи в непорядку, учителі одержують дуже мізерну платню, підручників у школах немає, шпиталі, лікарні разом з їхнім медичним персоналом вивіновані зле і т. д. І паде через те авторітет радянської влади на селі. Автор радить запобігти тому в такий спосіб, щоби видавати для селян звідомлення про радянські видатки.

2. Зловживання місцевої влади.

Сельська влада веде себе не добре і не гарно. Найвищі її представники запиваються, допускаються маси зловживань у відношенню до селян. На цих сельських представників радвлади велика сила скарг по ґазетах і по всіх вищих радянських інстанціях. Вищі від сільських орґани скарг звичайно не розглядають. Сільська влада рядить і управляє селом зовсім самодержавно. Наслідки того такі, що більшість селян вважає всякі скарги за річ зовсім безнадійну, а навіть небезпечну, бо влада часто мститься на тих, що вносять скарги і мститься тяжко. Так бути не може, міркує автор, і з цим треба боротися. Треба скарги про зловживання розглядати та провірювати і винних карати. На жаль того нема і це друга причина для того, що авторітет радянської влади не кріпшає а маліє на селі.

3. Ліси.

Тому рік рішила радянська влада передати частину лісів для виключного ужитку селян, одначе на жаль цього дотепер не виконала. Селяне про це чули, що ліс має стати їхньою власністю, але виконання цьої передачі не бачили. Тому то й панує між ними погляд, що партія рішила передати їм ліс, а влада перед ними це ховає. Що з цього виходить? Виходить те, що селяне гурмами не вночі а в білий день їдуть до лісів і нищать їх немилосерно. Лісова сторожа безрадна запобігти таким масовим крадіжам ліса. Густо-часто в такій крадіжи беруть участь і сама сільська влада. Та сама влада під грозьбами забороняє лісовим дозорцям доносити вищій владі про крадіж та про скількість вкраденого матеріялу. На сторінках нашого дневника ми писали вже про декрет радянської влади в справі премінювання тих, які викривати-муть лісових рабівників. Одначе це все нічого не помагає. Лісовий надзір будучи неузброєним не в силі боротися з орґанізованими випpавами цілих сіл на грабунок ліса. Бували випадки убивств лісових дозорців а навіть міліціонерів а також селян. Вивязувалися вже цілі бої між селянами і сторожею. На заборони слідує так відповідь: „По якому праву забороняєте рубати?... Партія обявила, що ліси селянські... Рубай хлопці, не слухайте їх!..."

А далі панує між селянами така проста льоґіка: „як всі рубати-мемо, то все одно нічого не вдіють". Картину ліса малює автор так:

„Деякі ділянки уявляють собою правдиві побоєвища, старі дерева зрубано, молоді зломано і покинуто, сирігливо стирчать високі пеньки. Прокладаються навіть нові дороги для вивозу цього лісу. Є вируби в 20 десятин і більше".

Як же цьому зарадити? Автор подає на це єдину раду, а то негайну передачу селянам належних їм приділів, бо паде авторітет радвлади.

4. Учительство.

Сільська радянська влада трактує учительство за „панібрат", звисока але протекційно поклепує по його плечах. Бачить його недостаток і біду та вважає його за щось нище, менше вартне. Комуністи вважають учителів „мягкотілими" [illegible] петлюрівцями. [illegible]тельство забите, збідоване сидить тихо, бореться часто з голодом і не проявляє ніяких ні чисто життевих ні тим більше культурних інтересів. Деякі учителі радять собі так, що женяться з „куркулінами". І це діється там, де вчив Ленін. А Ленін учив, що в радреспублиці народнього учителя треба поставити на таку височінь, на якій він не стояв ні в одній капіталістично-демократичній державі. І як дивно виглядає та Ленінова наука, коли автор наводить такий випадок: до одної сільської учительки звернув автор запит про її духові розваги, то вона відповіла:

„Духовні розваги?... Та ви з неба впали, чи що? — От я три дні на весіллі гуляла, так у мене зараз від самогону голова мало не розвалюється!..."

А як з цим боротися? Зовсім просто, на думку автора, треба піднести авторітет учителя і створити для нього відповідну моральну обстанову на селі та на ділі показати, що учитель є складовою частиною нового радянського села, що його робота корисна й не обхідна. Попри це треба того вчителя економічно забезпечити. В противному разі впаде авторітет радянської влади.

5. Самодержавність низів.

Чому це так, — питали нераз селяне — що висші радянські чини і висші партійні діячі признають, що радянська влада в багато дечім помилялася, наробила багато похибок і тепер ще в дечому помиляється, а наші сільські представники влади ніколи не помиляються і не помилялися? — Чому це так, що вищі приймають навіть від нас селян поради, а наші доморослі комуністи ніяких наших рад слухати не хочуть, на наші запити вияснень не дають, а часто за поради мстяться і карають? Чомуж так? Автор відповідає: „Тому, що на селі не скорінилися основи революційної законности". Сільські орґани влади управляють дуже самовладно, не признають ніяких рад ні пояснень. Вони вимагають безоглядного послуху. На все в них одна відповідь: „Не твоє діло. Прийшла директива з центру... Треба її виконати, а не роздабарювати... Чули?..." — „Прийшла директива" — це найважнійша і рівночасно найрозумнійша відповідь на все і найкраще оправдання на всі надужиття.

Наприклад селяне знають, що тепер законом заборонено вимагати від селян всяких безплатних повинностей як підводи, нічліги, харчі і т. д. Та закони законами, а сільська радвлада все це бере від селян безплатно. І на все це є оправдання в тій „директиві з центру..." Автор розказує такий випадок: Йому довелося розїздати по службовим справам. Раз прийшлося ночувати на селі. Відбувши нічліг автор рано заплатив господареві за все скільки належало. Селянин здивувався і сказав:

„Хоч і казали, що заплатите, то я грішним ділом, не вірив. Оце ви перший мені заплатили. — А чому инші, як зупиняються, то не платять?"

По якомусь часі зголосився до автора партійний робітник з того району і заявив:

„Знаєте, товаришу, ви нас поставили в погане становище. Ви от заплатили тоді за свій постой, а тепер нам вже не можна ставати на кватирю, бо дядьки не хочуть за дурно приймати других, що приїздять до нас. Ви як окружна влада, своє реноме піддержали, а наш авторітет підрізали..."

Щож робити? Автор рівнож дає дуже добру пораду: за все платити! „А то буває так, що командірованому на село, та до того ще й члену партії, або приходиться іти до куркуля, куди його поставить голова сельради і слухати, як „гостинний господар" бурмоче про дармоїдів, або просто голодувати".

Як бачимо, то на селі авторітет радянської влади не то що паде, але й не то, що росте. Так собі ніяково! Дотепер селянська льоґіка „як що всі рубатимемо, то все одно нічого не вдіють" побіджає. Не помагають нічого й теоретичні міркування на тему „розшарування села" та на тему політичного його освідомлення. Селянин має свою фільософію, якої йому ніхто не вирве. Ставши навіть на чолі радянської сільської влади, він виконує свої обвязки зовсім самодержавно і вимагає послуху, але сам того послуху до вищих органів не виявляє. Цікавим дуже таке явище з радянського краю, де окружна радвлада підриває своєю конекністю авторітет сільської радвлади. Процес скріплювання чи занепаду авторітету тої [illegible] на нашу думку, сво-

ЯК У ЯПОНІЇ ТЕРОРИЗУЮТЬ НЕВИГІДНИХ МІНІСТРІВ

Читаємо в „Ексцельзіорі": Одного ранку міністер Ґото побачив перед дверми своєї хати похоронний віз. Богато аґентів похоронного товариства товаришили каравановн. Міністер, що саме хотів вийти, мерщій вернув до хати й глядів крізь вікно на цей дивний рух іще дивніщих гостей. Вони зняли з воза роскішну й богату домовину, поклали її на хідник перед дверми. Потім спокійно забралися. Збентежений міністер уже й почав думати чи не привиділось це все йому, тому зійшов на вулицю, щоби приглянутися цьому дивному дарункови. Ціла скриня з черешневого дерева, викладана бронзом і сріблом. По середині два моноґрами ініціяли. Глянув міністер: моноґрам його. Щоби не було ніякого сумніву, на віку була прикріплена карточка: „Оставляємо цей мебель порожній. Сподіємося, що матимемо приємність вечером забрати її повну". Тепер не було сумніву. Політичні противники взивали вікомта Ґото, члена японського кабінету Ямамото, щоби рзпоров собі живіт.

Так апелювали до його патріотизму й поваги. Після страшної катастрофи, яка навістила Японію край терпить тяжкі економічні кризи, а міністер Ґото узявся за такі соціяльні і фінансові роботи, що наробив собі богато неприятелів. Але сьогодні Японці вже европізувались, і скінчився час, коли вистарчило принести чоловікови домовину і так довести його до самовбійства — з патріотичних причин. І вісмонт Ґото пійшов спокійно до міністерства.

НОВИЙ ГРОШЕВИЙ УСТРІЙ В ПОЛЬЩІ

З днем 28. квітня ц. р. введений новий грошевий устрій в Польщі і з цього дня почавши скарбові каси будуть вимінювати польські марки на золоті по курсі 1,800.000 М. п. за один золотий.

До дня 20-го червня ц. р. всякі виплати, які мають бути довершені в польській валюті, можуть бути доконані після вибору довжника або в золотих польських білетах, що їх має видати в найкоротшому часі Польський Банк або в дотеперішних польських марках, які числитимуться по 1,800.000 за один золотий.

Після вибору довжника може він заплатити вкінці свій довг, цими польськими монетами, які будуть введені з днем 1. мая ц. р.

Від 1. липня ц. р. польська марка перестане бути правним платничим средством і тому треба буде її вимінювати на білети Польського Банку, монети та здавкові білети при чому звертаємо увагу наших Читачів на це, Мп.: не виміняні до дня 31 марта 1925 р. стратять всяку свою вартість.

З днем проте 28. квітня ц. р. мають бути видані банкноти золоті по 10, 20, 50 і 500 золотих.

Кромі цего будуьтс вибиті і появляться в обігу слідуючі монети:

1) золоті вартости по 100, 50, 20 і 20 золотих;

2) срібні вартости по 5 і 2 золотих;

3) никлеві вартости по 50, 20 і 10 сотиків і

4) бронзові по 5, 2 і 1 сотиків (центів).

До часу введення цих монет та золотих банкнотів Міністр Скарбу є уповажнений видати т. зв. здавкові білети у відтинках по два золоті. Тими здавковими білетами можна виконувати свої приватні зобовязання до суми 10 золотих польських, як що розходиться о податки, то каси скарбові обовязані приймати ці здавкові білети без ніякого ограничення. Ці здавкові білети будуть в обігу до 1-го січня 1925 р. а почавши від цего дня будуть видані на їх місце здавкові монети зглядно білети Польського Банку.

Здавкові білети треба буде виміняти в часі від 1. листопада ц. р. до 31. січня 1925 на здавкові монети а то не виміняні в цьому речинці здавкові білети стратять свою вартість.

На цю важну справу будемо звертати свою пильну увагу, щоби наші Читачі не понесли при переході до нового монетарного системи матеріяльних втрат.

КАТАЛЬОГ КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержанне своєї літератури, не жаліли часу на читане книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівн отрактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остається в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У. Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власній організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

- • Коротка історія біблійна, Старий і Новий Завіт ... 50
- † Коротка історія Козаччини, нап. проф. Володимир Антонович, із переднім словом про житте та діяльність Антоновича, із портретом автора, образами гетьманів, картою України і увагами д-ра Мирона Кордуби, друге видання ... 65
- Коротка історія Руси до зруйновання Запорожської Січи ... 10
- † Коротка історія України (з богатьома малюнками і мапами) Івана Крипякевича, опр. ... 50
- • Короткий виклад політичної економії А. Богданова (перевів М. Д.) ... 2.50
- • Короткий огляд українського письменства від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки ... 30
- † Короткий підручник до науки німецької мови ... 15
- † Кость Гордієнко-Головко, останній лицарь Запорожжя, історичне оповідання А. Кащенка, видання 3-те ... 20
- • Кровавий шлях (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля ... 60
- • Криваві діяманти, новочасний роман, написав Фон Ром ... 35
- † Кузь та Грицунь, оповідання В. Винниченка ... 10
- • Культура, національність та асиміляція, П. Понятенка ... 30
- • Латачки, оповідання, Володимира Б. ... 25
- † Летючий корабель, українська народна казка (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського ... 10
- Лис Микита. З німецького перекл. Ів. Франко ... 50
- • Листи з пекла й инші оповідання ... 25
- 1. Лист шинкаря до Люципера і відповідь, 2. Про алькоголь ... 10
- † Літературні характеристики українських письменників, І. Іван Франко (поезія), нап. Антін Крушельницький, опр. ... 1.25
- † Літературні характеристики українських письменників, II. Маркіян Шашкевич, з ілюстраціями, нап. Богдан Лепкий, брош. 35, опр. ... 50
- • Лубенський монастир, веселі оповідання, О. Проколупія ... 10
- † Люба-згуба, повість Ю. Федьковича, зредаг. В. Верниволя, брош. 20, опр. ... 30
- † Люборацькі, сімейна хроніка, А. Свидницького, брошур. 1.25, в оправі ... 1.50
- † Людина, опис будови людського тіла для шкіл та самоосвіти, з богатьома малюнками та барвною таблицею, нап. др. Ів. Раковський ... 25
- Людоїди і инші оповідання, Степана Костів ... 25
- † Маленький декляматор, збірка віршів ... 15
- † Малолітний, повість з життя [illegible]
- Марія й инші оповідання ... 10
- Марта Борецька, історичне оповідання ... 25
- • Маруся, повість Гр. Кв. Основяненка ... 25
- 1. Маска, 2. Краса, оповідання А. Чехова ... 10
- † Математика, практичні поради з аритметики та ґеометрії, Ів. Андрущенка, опр. ... 50
- † Мелянхолійний валець, новеля Ольги Кобилянської ... 20
- • Методична граматика української мови, В. Коцовського і І. Огоновського, опр. ... 40
- • Микола Джеря, повість Івана Нечуя Левицького, з ілюстраціями Е. Турбацького ... 60
- • Місяць свідок і другі оповідання ... 20
- Многострадальний народ, огляд історії українського народу, нап. С. Баран ... 20
- • Молодий вік, оповідання для молодіжи, Кн. 1 ... 40
- † На білих скалах, повість Анатоля Франса, переклав Ів. Галущинський ... 65
- Наверненний грішник, оповідання, Б. Пруса ... 20
- † Назва України, з картами, нап. С. Шелухін ... 10
- † На зелених горах, збірка поезій, О. Олеся ... 15
- † Найкрасші загадки і забавки для старих і молодих ... 20
- Напад на Січ, оповідання, Данила Мордовця, і Павло Полуботок, поема Ст. Руданського ... 5
- • Наречена, оповідання, Георгія Г. Чулкова ... 15
- † Нарис римської історії, нап. К. Лоський ... 60
- • Народ і національність, популярно-наукова розвідка, др. Стефана Гриневецького ... 10
- † Народний Декляматор, з передним словом і вступними замітками, 107 ріжних віршів, опр. ... 1.25
- † Народний герой Симон Петлюра (спроба характеристики), нап. В. Королів (В. Старий), з портретом Петлюри ... 20
- • Народні казки ч. 1 ... 20
- • Народні казки ч. 2. ... 20
- • На стрічу сонцю золотому, повість Марії Колцуняк ... 50
- † Наука природи, вступні відомости на І. клясу ґімназіяльну та для народніх шкіл, нап. Поль Бер, переклад з французької мови під редакцією Т. Губенка, з 183 малюнками, брош. 35, опр. ... 50
- • Наука про управу землі, М. М. Белегая ... 1.00
- • На філях любови (поезії); Опир (галицька леґенда), нап. І. Мулярчик ... 10
- † Національна справа, нап. Ів. Бочковський ... 60
- † Національне відродження австро-угорських Українців (1772—1880 рр.), Вол. Гнатюка ... 25
- † Начерк історії української літератури, написав Богдан Лепкий, книжка І. і II., брош. [illegible]
- † Начерк соціольоґії, нап. проф. др. Тома Ахеліс, пер. Якименко. В додатку: Понятте соціольоґії по Зіммелю ... 20
- • Начерк стилістики, поетики і реторики, др. Конст. Лучаковського ... 40
- На чужині, оповідання за ріжні пригоди в чужім краю, Івана Спілки ... 15
- • Наша рідна мова, географія України і характер Українця, Поляка і Москаля. Написав проф. М. Возняк ... 10
- † Наші казки, з образками ... 20
- † Не до пари, Панська воля, Максим Грімач, Отець Андрій, Два сини, Данило Гурч, народні оповідання Марка Вовчка ... 20
- • Незвичайні дива природи, А. П. Нечаєва ... 20
- • Незвичайні пригоди Матія Сандорфа, повість в 2-ох томах, Ю. Верного ... 2.80
- † Некультурна, новеля Ольги Кобилянської ... 20
- • Не любо — не слухай, брехать не мішай, Т. Бевшляха ... 20
- • Не піддавайся біді, оповідання з селянського життя, др. А. Чайковського ... 25
- • Не родися красний, але щасний ... 20
- • Нетри, А. Сінклера, брош. 1.00, опр. ... 1.50
- • Не-читальник, Л. Мартовича ... 40
- † Німецька селянська війна, Фридриха Енгельса (переклав з нім. В. Левицький) ... 40
- † Німецько-український словар, зладили В. Кміцикевич і В. Спілка, в полот. оправі ... 5.00
- † Німецько-український словар (кишеньковий) ... 65
- • Нічого не було, оповідання, А. Каменського ... 15
- † Новелі, Кн. І., Юрія Сірого ... 70
- • Новітна суспільність і церква, др. Т. Бартошека (переклад М. Павлика) ... 35
- † Образки з громадського і письменського розвитку Русинів („Спомини з мого життя"), нап. Олександер Барвінський, в двох частях; перша часть з 10 портретами і двома картинами, друга часть з 12 портретами і 13 картинами ... 2.00
- † Огляд бувальщини українського народа, переповів В. Андрієнко, з 40 образцями і 3 мапками ... 20
- † Огляд історії України, І. Крипякевича, опр. ... 50
- † Огляд теріторії України, після д-ра С. Рудницького написав Петро Франко ... 10
- Огонь на услугах чоловіка, (3 ілюстрації). — Становище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі ... 15
- • О дванайцяти таблицях, оповідання після народних казок ... 25
- • Олюнька, оповід. з життя ходачкової шляхти в 2-ох томах, др. А. Чайковського ... 80
- Оповідання з військового життя і инші ... 15
- • Оповідання про сорок розбійників ... 20
- Оповідання Олекси Стороженка ... 15
- Оповідання Пантелеймона Куліша ... 15
- • Оповідання про заздрих богів, Мих. Драгоманова ... 10
- • Опришок і другі оповідання ... 20
- • Оригінальний чоловік і инші оповідання ... 25
- † Орися, Дівоче серце, Січові гості, оповідання П. Куліша ... 20
- Орлеанська дівчина, історичне оповідання про французьку героїню Іванну д'Арк ... 20
- † Осаул Підкова, оповідання, В. Будзиновського ... 60
- † От собі казочки, нап. Рудиярд Кіплінг, пер. В. Ткачкевич, з двома образк., брош. 20, опр. ... 30
- † От собі сторійки, нап. Рудиярд Кіплінг, переклав Вас. Ткачкевич, з трьома образцями, брош. 35, опр. ... 50
- † Паки й паки (про нашу літературну мову) М. Левицького ... 20
- † Пан Потоцький, оповідання ... 15
- • Панські жарти, поема з останніх часів панщини, Ів. Франка ... 40
- • Папа чи Христос, Ілї М. Глови ... 60
- • Пачкар, оповідання, Б. Лепкого ... 10
- Перед судом народа. „Нечесть" між „чесностою", нап. др. Семен Демидчук ... 20
- † Перезва, вірші В. Валентіна ... 10
- • Перекази старинного світа, др. Ів. Демянчука ... 35
- † [illegible]
- † Перли міжнародного красного письменства (Серія англійських клясиків, ч. 1. Чарльс Дікенс: Сверщок на печі, домашня казка, з біографією автора) ... 40
- † Писання Богдана Лепкого, з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним Вас. Верниволею. Том І. Вірші, том II. Проза. Брош. 4.25, в пол. оправі ... 5.50
- • Північний бігун колискою народів, Евгена Єлачича ... 15
- † Північно-західна Україна, Мирона Кордуби ... 40
- † Під Корсунем, історична повість А. Кащенка, видання 3-те ... 45
- † Під одну булаву, історичне оповідання, Вяч. Будзиновського ... 60
- • Під прапором свободи, вибір патріотичних деклямацій ... 30
- • Підручник движимих образів, як оперувати машинами і їх сполученнями, Юр. Костура ... 75
- • Під шум млинських коліс, оповідання в 2-ох частях, В. Держируки ... 20
- • Пісні щирої любови, поезії Марка Скритого ... 50
- • Плаваючий остров ... 10
- • Повість о тім, як мужик двох ґенералів вигодував, нап. М. Салтиків-Щедрин, пер. з рос. Гр. Мак. ... 5
- † Поганий день Василя Івановича, оповідання Д. Мамина-Сібіряка, пер. Є. Вировий, з малюнками Ю. Магалевського, видання 4-те ... 10
- • Подорож до місяця, Ю. Верного ... 40
- † Поезії О. Олеся ... 50
- † Поза межами болю, картина з безодні, нап. Осип Турянський ... 60
- † Полонений на Кавказі, нап. ґр. Толстой, правдива подія з російського, брош. 20, опр. ... 30
- • Попадя в зільници, гумористичне історичне оповідання з передодня революції, О. Проколупія ... 15
- † Попович Ясат, Правда та неправда, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 9-ма малюнками Ю. Магалевського ... 10
- • Порадник для женщин, що хочуть бути здоровими ... 15
- • Порадник для залюблених або Як писати любовні листи ... 35
- Порадник лікарський і Що Іван на тамтім світі бачив ... 20
- † Початкова ґеографія для народніх шкіл, з багатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький, брош. 60, опр. ... 75
- • Початок родини, приватної власности і держави, Ф. Енгельса ... 75
- Починок, оповідання, Б. Лепкого ... 15
- • Пригоди наймолодшого брата, В. Гнатюка ... 15
- † Пригоди статечної миші, нап. Д. Мамин-Сібіряк, видання 3-те, з малюнками художника М. Погрібняка ... 10
- † Приказки Евгена Гребінки, з портретом автора й передмовою Б. Л. ... 20
- † Прикарпатська Русь, сучасний стан, нап. др. Лука Мишуга ... 10
- • Припізнений московський пашпорт, оповідання, М. Твейна ... 10
- • Природна метода лічення ... 15
- • При стрілецькій ватрі, оповідання Абґара Солтана ... 40
- • Притча про садівника та инші оповідання, Мстислава Руса ... 40
- † Причепа, повість Ів. Нечуя-Левицького, брошурована $1.75, в оправі ... 2.00
- † Причини аґрарної революції на Україні і шляхи до розвязання аґрарної справи, інж. Мик. Байєра ... 10
- † Про алькоголізм, нап. Микола Чайковський, з 11 ілюстраціями ... 10
- Про батька козацького Богдана Хмельницького. Написав Михайло Грушевський ... 30
- • Провідник, практичний підручник до науки англійської мови ... 1.50
- • Про жіночу неволю в історичнім розвою, Мих. Ганкевича ... 30
- † Промінь сонця, оповідання В. Винниченка ... 5
- Промови, деклямації і желання на весілях, хрестинах і забавах ... 10
- • Про полові справи, нап. др. Михайло Кос, четверте змінене видання, з образками ... 30
- • Про походження та розвиток мов, або як і коли народи навчились розмовляти кожний своєю мовою, нап. Н. Рубакін, зукраїнізував П. К. ... 25
- • Пророцтва арабської цариці Михальди ... 20
- † Про світ Божий, бесіди по природознавству, Ю. Сірого ... [illegible]
- Проти алькоголю ... 20
- † Про тифи — черевний, плямистий та поворотний (з малюнками), нап. др. Ст. Суковаченко ... 20
- • Про українських козаків, Татар та Турків, М. Драгоманова ... 25
- Про Христофа Колюмба та відкриття Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пянства, тільки виховання. — Ріп Ван Вінкль, Вашінґтона Ірвінґа. — Дні нашої слави і недолі ... [illegible]
- 1. Про Шевченкові твори. 2. Оферма, оповідання з військового життя ... [illegible]
- † Психольоґія, з 14 образками в тексті, нап. Вільгельм Єрузалем, із шестого німецького видання за дозволом автора переклав Григорій Кичун ... [illegible]
- † Психольоґія, начерк науки про людську душу, нап. др. Іван Раковський, брош. 65, опр. ... 1.00
- • Птичка-червоногорличка і инші оповідання, нап. Хрістоф фон Шміл, пер. [illegible] жирука ... [illegible]
- • Рай і поступ, Мих. Драгоманова ... [illegible]
- • Рахункова книжочка, опр. ... [illegible]
- † Революція в Росії (від 1861 року до найновіших часів). Т. Ф-н. ... [illegible]
- • Ревун, сатира, Ос. Маковея ... 25
- Релігійні вірування старинних народів, подав Стефан Макар ... 20
- † Рись-мати, Брат і сестра в лісі, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 8-ма малюнками Ю. Магалевського ... 10
- † Рідна Школа, читанка перша, Спиридона Черкасенка ... [illegible]
- † Рідна Школа, читанка трета, Спиридона Черкасенка ... 60
- † Рідне письменство, др. В. Сімовича ... 10
- † Рідне слово, збірка новель і оповідань українських авторів ... 1.00
- Різдвяна ніч (з 10 образками), Миколи Гоголя ... 20
- • Робінзон Крузо, з образками ... 1.00
- • Розбишаки в паломничій одіжи, оповідання для народу ... 10
- • Розбійник Кармелюк, історичний роман в 6-ох томах, Мих. П. Старицького ... 2.40
- • Розвій поглядів на вселенну, А. Діксона Вайта ... 40
- • Розмова Поляка з Русином, веселий вірш, в котрім Русин висміває польську пиху ... 10
- † Розмова про недуги та здоровля, нап. др. Вадим Зелінський ... 10
- • Розмова тверезого пияка Василя з горілкою, нап. Мартин Гринишин ... 5
- Росія й Україна, М. Михайленка ... 25

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ. — Кождий замовляючий книжки повинен виписати вираз[illegible] всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладніше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюванню книжок посилати 10 центів на реґістер. За загублені книжки коли замовляючий не прислав на реґістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подаємо у повисшій адресі.

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

З ПОЛЯ НАУКИ

Рак.—Капавка у жінок.—Кір.

(Спеціяльно для „Свободи").

—o—

Одною з найстрашніших і найбільш підступних людських хороб був і ще досі зостаєтся **рак.**

Підступною ця хороба є тим, що людина про неї довідується вже тоді, коли запізно ратуватись. Людина може цілий рік ходити з раком у шлунку чи в кижках — і нічого про це не знати. Але одного дня в середині починає боліти, й то дуже сильно, так начеб стріляло у всі боки. Людина йде до лікаря, той проглядає хорого рентґенівськими проміннями й каже, що то рак, але помогти вже ледве чи можна, бо хороба занадто розвинулась.

А страшною ця хороба є тим, що від неї щорічно гине багато людей. У минулім році, напр., у Франції померло від раку 45 тисяч людей, а в Німеччині — понад 60 тисяч. І ще вона страшна тим, що дає дуже низький відсоток вигоєних хорих. На кождих сто душ, що заслабли на рак, лікарі вигоюють лише десять хорих — решта девятьдесять душ засуджені на певну смерть.

Рак появляється або в середині, або на якійнебудь зовніщній частині тіла, найчастійше на язиці, жіночих грудях то що. Зпочатку це невеликий опух, який, однак, незабаром починає ширитись, захоплювати нові й нові ділянки. Молодий, ще недозрілий опух, особливо коли він зявився не в самій середині людського тіла, досить легко зникає, коли його вирізати **хірурґічним ножем** або освітлити **проміннями радія.** Але й тут буває, що виданий таким способом опух незабаром знов появляється на тім самім місці. Коли-ж раковий опух появився в самій середині, й добратись до нього можна тільки через инші органи, то це річ згори безнадійна. Ножем або радієм можна тільки зруйнувати ті посередні органи й таким чином тільки пошкодити хорому.

Крім радія й ножа, медицина досі не винайшла ніякого иншого способу боротьби з раком. Але в той час, як ніж має свої границі, радій останніми часами починає отримувати все нові й нові перемоги над раком. Так, напр. рак на язиці ще перед двома роками вважався безнадійним, а нині його усувають при допомозі радія без сліду. Тому всі зусилля учених тепер простують у тім напрямі, щоб дослідити дальші можливости, які дає радій для гоєння рака. Майже по всіх державах є нині спеціяльні **інститути для дослідження й лікування рака,** й можна сподіватись, що досліди цих інститутів у звязку з дальшими успіхами радіознавства приведуть до остаточної перемоги над цею страшною й підступною недугою.

• •

Я вже писав до „Свободи" про сенсаційний винахід празького професора д-ра Веховського — про його **„Реарґон" для гоєння капавки** (трипра, ґонореї) у мущин. Тепер надійшли відомости, що подібний лік винайдено також для гоєння **капавки у жінок.**

Винадхідником є віденський лікар **д-р Мілер.** Назва його препарату — **„Кольпоклеанер".** Видатні віденські лікарі, як пр. Талер, проф. Мандль, доцент Новак і проф. Муха, випробували цей препарат у численних випадках і прийшли до цілком задовольняючих висновків. Прояви недуги зникають швидко й без сліду, й саме лікування „Кольпоклеанером" не викликає у хорого жандих комплікацій чи невигод.

Цікаво, що цей препарат вилічує не тільки ґонорею, але також **хронічні катари** неґонорейного походження, які доси не піддавались жадній курації.

• •

Звідки походить кір і як виглядає його зарідок, цього лікарі досі не знали.

Нині римський професор Каронія, який вже від довгих літ є директором дитячої клініки при тамтешнім університеті, подає світови радісну новину. Він повідомляє, що по довголітніх дослідах йому пощастило вилучити **зарідок кору в чистім виді.** Той зарідок є мікроорґанізмом дуже незначної величини.

Дякуючи цьому винаходови, зявиться змога виготувати сироватку проти кору й щепити її дітям, як щепиться їм вакцина проти веспи. Таким чином, кір також перейде в царину переказів, як відійшла туди віспа.

Др. М. С—й.

С. Маківка.

ДОВІДАВСЯ.

(З життя на Холмщині).

—o—

Сонічно уже давно спочило і на землю спустилася ніч. Місяць піднявся над Марковою тополею і боязливо кидав своє холодне проміння на землю. Навкруги панувала мертва тиша. Потомлений люд уже відпочивав після важкої праці. Навіть молодь забарилась і не виходила ще на вулицю. Вечір обіцяв бути гарним, і тому мені хотілось, аби наша парубоцька кумпанія була сьоговся... В надії, що от-от надійдуть парубки, я присів на колодах. Мої думки блукали по ріжним місцям і ніде не могли затриматись на довший час. Від Великої України переносився я в сніжні Карпати; з Карпат на лани Повтавщини... Пригадував я собі все своє життя і на великий жаль не знайшов в ньому нічого веселого. Не було й хвилі, колиб я жив, як живуть люди. Молоді літа пройшли в школі. Тільки вирвався із шкільної лавки, попав на війну, де прострадав кілька літ в окопах. Почалась революція. Я, як син бувшого кріпака, злидар від дня народження, оддався праці для народу. Дні і ночі проходили в дорозі. Пташкою переносився від села до села, поширюючи свідомість в народі. Почалося творити українське військо. Я вступив туди. Бився з ворогами, не дивлячись на те, хто мене веде на бій. В короткому часі я переконався, що і тут нема згоди; нема щирости до народу; нема тих ідей, яких поклонником був я. Виступаю з війска, іду на широкі лани Харківщини і там проводжу культурну працю Працюю в школі, Просвітах, драматичних гуртках, кооперативах — увесь заглублююся в працю.

Повертається до дому наш нарід. Я кидаю все і іду на Підляше, думаючи, що тут, серед повставших з неволі братів, можна буде працювати для добра народу. І що-ж? При сих словах холодний піт обливає моє тіло і думка заміраe. Волів би не бачити того, що є, і не мучитись.

Алеж, видимо; така наша доля. Треба не бути малодухом, встати у весь ріст і провадити працю надалі, хочби це загрожувало власному істнуванню. Тепер ми позбавлені рідної школи; позбавлені права, вільної орґанізації, як політичної так і культурної, хоч права ці і належать нам поміж народнім трактатам і по державній конституції. Але то на папері... Попробуй на ділі. Тут тобі всякий поліціянт кісткою в горлі стане. А староста поставить стільки вимог, що будеш волочитись від уряду до уряду кілька літ і все одно нічого не здобудеш. Але чи можемо перед тим зупинятись? Ні! Будемо мовчати — все пропаде, і нарешті самі азгинемо. Станемо до праці — все здобуємо і ніякі перешкоди не будуть нам непоборимі. Не знаю, до чого я ще додумався би, колиб регіт молоді не перервав моїх думок.

— „А от і Петро. А ми його шукаємо по всім селі", — жартівливо сказала Наталка і підійшла до мене.

— „Добрий вечір!"

— „Доброго здоровля!" — відповів я.

— „Знову розмріявся. Певно про школу думаєш. Годі! Залиши на завтра, а тепер поспіваємо".

— „Та й справді! Петре, годі нам сумувати! Кат нвс невізьме! Хиба є сила, щоб козацьку душу загубила?! Сьогодня чужа воля, а завтра наша"!

— Слова його підбадьорили мене, і я миттю опинився серед дівчат.

— „Починай Іване! А що? „Тополю", почулось кілька голосів. Ні, не „Тополю", а „уже років двісті", скомандувала Наталка. „Станемо в рядки, як козаки на муштрі, та перейдемо селом аж до ксьондзової хати. Хай посердиться, бісів батько, хай понервується, що їхня пісня не така гарна, як наша".

— „От видумала, так видумала", сказав Максим, „молодець Ндаталка! Дарма, що з Січовиками провело пару місяців".

„Та хутчійш, Максиме! Ставай скорійше!" — гукнуло разом товариство.

Всі встали. Могутні звуки пісні полились селом і завмерли десь далеко в лісі.

Промаршруивавши селом, ми підійшли до границі. Далі в „село Поляків" (так у нас називали парцелянтів) ми не ходили, а завсіди повертали назад. Так і сьогодня зробили. З поворотом затягнули „Гриця", потім червону калину, стрілецький марш і інші. Недалеко від хати дяка зустріли ми кількох якихось людий. Не звертаючи уваги на них, ми пійшли далі. У Маркової тополі сіли на колоду. Тут почали чередуватися співи з жартами. Алеж наші співи перервав чийсь голос. Ми замовкли. Перед нами стояло кількох жовнірів. „Хто тут?" — запитав один з них. „Піп з попадею, а ми з його дочками" відрізала Наталка.

— „А чи можна нам з вами побути?"

— „Сідайте, коли не боїтесь наших співів, коли вони не колють вас, як нашого ксьондза".

— „Побачимо".

Ми заспівали: „По діброві вітер віє", „Закувала та сива зозуля" і „Чорні очи".

— „Ану заспівайте польську!" — сказав чорнявий жовнір, видимо познаняк.

— „Раді-б заспівати, та не уміємо" — відповів Гриць.

— „Як то не умієте! Ви-ж Поляки і мусите знати польську пісню", вимагав жовнір.

— „Ну, голубчику. По перше ми не Поляки, а Українці і добра наша воля знати польську пісню і не знати", лагідно одпарував Данило.

— „Яка тут Україна! Тут Польска, Україна в Києві", — махаючи кулаками кричав жовнір.

— „Та ти, паночку, мабуть не „тут уродився" і не знаєш, на чиїй землі стоїш", відозвалась Наталка.

— „Як так?" — продовжував жовнір.

— „А так", уже з криком говорила Наталка, „хочеш знати де Польща ... То я тобі скажу".

— „Ану".

— „Маш Варшавен і маш Лодзь, так по своїй землі ходзь! А Сян і Бистриця то наша граница", зі сміхом відпалила Наталка. Жовніри кинулися в гурбу, наміряючися вдарити „бунтовщицю", алеж молодь хутко ухилилась і розбіглась на всі сторони.

— „Я ці дам!" — кричав познаняк.

— „Дай свому батькові! а ми йдемо спати!" почувся з вулиці голос.